

veerd is (op 17 à 18-jarigen leeftijd aan de Universiteit, 2 (maar het zal wel moeten zijn 3) jaren voor het kandidaats-examen, 2 à 3 jaren voor het doctoraal, en 2 jaren of wat korter voor „de speciale vakken”).

3°. Boven werd er reeds terloops op gewezen, dat geen beginselen, welke voor de studie der „speciale vakken” zullen gelden en geen regelen voor de wijze, waarop de „faculteit” de daarin verkregen bekwaamheid zal constateeren, worden aangewezen. Hier wensch ik nog te wijzen op het onbepaalde van de uitdrukking: „de speciale „vakken”, ofschoon het bepalende lidwoord daarbij zou doen vermoeden, dat er een officiëel erkende reeks van „speciale” vakken bestaat. Zal *ieder* geneeskundige bewijzen van *voldoende* kennis moeten geven in *alle* telkens vermeerderende (of anders in welke?) *speciale* vakken?

4°. Wat zal het lot zijn van hem, die na het doctoraal-examen de voorloopige bevoegdheid als arts heeft verkregen, maar er nu niet in slaagt, door welke aanleiding ook, binnen twee jaren, de gevorderde bewijzen voor, „het volledige brevet” te leveren?

Er zou nog aanleiding genoeg te vinden zijn voor bedenkingen en kritische beschouwing van bijzonderheden in het nieuwe plan voor „de vorming van den geneeskundige”, doch het bovenstaande schijnt mij voor het oogenblik voldoende, om voor onze lezers het belangrijke, door Prof. STRAUB ter sprake gebrachte, geneeskundig-maatschappelijke vraagstuk toe te lichten.

Utrecht,
25 Maart 1895.

Dr. W. KOSTER,
Oud-Hoogleraar.

PARTICULIERE CORRESPONDENTIE.

Weenen, 23 Maart 1895.

Amice!

Gaarne voldoe ik aan uw verzoek, zoo ge meent, dat ik daarmede enkelen lezers van het *Tijdschrift* aangenaam kan zijn.

Ik vrees echter, dat ge in mij daarvoor niet den juisten man hebt getroffen en neem het niets kwalijk, zoo ge dezen naar de snippermand verwijst. Weenen te bezoeken was voor mij een sedert jaren bestaand verlangen en al had het zeker van zijn aantrekkelijkheid verloren, nu de grootmeester der Chirurgie BILLROTH daar niet meer gevonden werd, toch bleef een zeker gevoel van eerbied voor de plaats, waar hij had gewerkt, bestaan en bleef de geest, die daar waarschijnlijk nog voort leefde, zijn aantrekkingskracht behouden.

In het vooruitzicht met het in gebruik nemen van het nieuwe Protestantsche Ziekenhuis te Nijmegen dezen zomer zeker vele moeilijkheden te vinden, voelde ik behoefte aan ontspanning en kwam ik gelukkig tot het besluit eenige weken van huis te gaan.

Het was een heerlijk gevoel na een moeilijke veertien dagen zich eindelijk

uit alle zorgen losgerukt te hebben en op weg te zijn. 's Avonds in Keulen was mij de kennismaking met een verrukkelijk vervoermiddel den Luxus-zug Ostende-Wien Express zeer welkom, die mij den volgenden middag hier bracht.

De schoonheden van Weenen bleven voor mij de eerste veertien dagen in nevelen en sneeuw gehuld, maar de vrijheid en onbezorgdheid deed me genieten en de goede introductie van een mij bekend, hier gevestigden collega maakte me den toegang tot verschillende klinieken zeer gemakkelijk.

Mijn eerste bezoek gold de chirurgische kliniek van Prof. GUSSENBAUER en ofschoon ik nooit veel goeds van het oude Allgemeine Krankenhaus hier gelezen of gehoord had en dus mijn verwachtingen niet hoog gespannen waren, schrok ik van de ellendige inrichting van de eenige hoor- en operatie-zaal, waar een BILLROTH zoo lang en veel heeft moeten werken. Zeer in tegenstelling daarmee is de aangename, voorkomende wijze, waarop Prof. GUSSENBAUER en zijn beide assistenten Dr. BÜDINGER en NAROTH vreemdelingen ontvangen en hun gelegenheid geven alles te zien en bij te wonen.

Ik zag er rhinoplastiek, boven- en onderkaak-operaties, tong-operaties en uitgebreide lymphomen van den hals exstirpeeren, altijd terwijl de patiënt in recht opzittende houding diep genarcotiseerd was. Hier kwam de gebrekkige verlichting van de operatie-zaal den toeschouwers ten goede. Bij de vele en velerlei operaties, die hier dagelijks verricht worden, vergoeden de geoefendheid van de helpers zeker voor een deel het gebrekkige der inrichting.

De gyraecologische kliniek van Prof. SCHAUTA, waar de door zijn omvangrijke onderzoekingen over gonococcen en hun beteekenis bij vrouwenziekten bekende Dr. WERTHEIM 1ste assistent is, was ook voor mij zeer aantrekkelijk.

De indicaties voor adnex-operaties en supravaginale uterus-amputaties zijn daar zeer beperkt, zoodat in den regel tot de radicale totaal-exstirpaties wordt overgegaan. De veelvuldige operaties geschieden daar slechts voor enkele uitverkorenen.

De behandeling van aangeboren heup-luxaties door Prof. LORENZ had door de veelvuldige publicaties in den laatsten tijd zeer mijn belangstelling gewekt en ik zocht daarom gelegenheid daarmee kennis te maken.

Welwillend stelde hij mij in de gelegenheid verschillende geopereerden, die dagelijks voor bewegingsoefeningen bij hem aan huis komen, te zien en te onderzoeken en daaronder waren er een groot aantal, die een bijna normalen gang hadden verkregen.

Velerlei moeilijkheden zijn door hem langzamerhand overwonnen en het vermijden van alle tenotomieën, met uitzondering van die van den adductor in sommige gevallen, maakt de operatie tot een veel minder ingrijpende, dan de aanvankelijk door HOFFA aangegevene. De groote moeilijkheden zitten in het verkrijgen van een voldoende beweeglijkheid, en daarvoor is een nabehandeling van een half jaar slechts in de gunstige gevallen voldoende. Het was merkwaardig, dat patiënten, waar circa twee jaren geleden door hem de operatie als onuitvoerbaar was gestaakt, thans met succes waren geholpen. De kennismaking met zijn behandeling van pes varus is ook der moeite waard. Ik zag hem in een zitting bij kinderen met de hand den voet volkomen vrijmaken, waarbij alleen de tenotomie van de Achilles-pees noodig was, en dan zonder eenige assistentie in geredresseerde houding een

fixeerend verband aanleggen. Met zijn redresseur osteoklast bereikte hij hetzelfde bij volwassenen, waarvan hij zeer goede afbeeldingen toonde.

Dat Weenen mij overigens ook veel aanbod voor ontspanning, behoef ik hier niet te vermelden. De prachtige opera's en comedies geven ruimschoots gelegenheid daartoe en de rijke musea en inrichtingen op verschillend gebied geven zooveel keus, dat ieder het zijne er kan vinden.

Het Rudolfinnenhaus in Döbling, dat BILLROTH stichtte voor opleiding van verpleegsters wil ik hier nog als een inrichting vermelden, die ik met veel belangstelling zag en de Freiwillige Rettungsgesellschaft mag zeker als een model-inrichting voor groote steden genoemd worden, om in den kortst mogelijken tijd bij allerlei ongelukken spoedig genees- en heilkundige hulp te verleen.

t. t.

W. J. KOLFF.

INGEZONDEN.

Geachte Gérant!

Vergun mij een enkel woord naar aanleiding van het ingezonden stuk van den Heer A. KLEIN, voorkomende in het gisteren verschenen nummer van ons *Tijdschrift*.

Bij het lezen van KLEIN's brochure had het mij getroffen, dat de Schrijver, waar hij tot in bijzonderheden het immuniseeren van paarden tegen diphtherie-gif besprak, geen woord repte van het voorafgaande bloedonderzoek, dat, gelijk ROUX mij bij gelegenheid van een wandeling naar het abattoir op de Place de Breteuil, waar op dat oogenblik een vijf-en-twintig paarden waren gestald, had medegedeeld, een zeer geschikt middel was gebleken, om de gevoeligheid van het paard voor diphtherie-gif vooraf te beoordeelen.

Vandaar mijn aanmerking. Nu de Heer KLEIN evenwel verklaart, dat MARTIN in zijn conférences over dat onderwerp volstrekt geen gewag heeft gemaakt van een voorafgegaan onderzoek van het bloed der paarden, neem ik ze gaarne terug.

MARTIN zal zeker wel redenen hebben gehad, om dat punt onbesproken te laten. En daar ook ROUX nog geen publiciteit heeft gegeven aan zijn bevinding omtrent de spontane, immuniseerende en antitoxische werking van het bloed van sommige paarden, komt het mij voor, dat de tijd nog niet rijp is, om hier de vraag te behandelen in hoever ROUX's methode in overeenstemming is met de theorieën der immuniteit.

Trouwens, de theorieën der immuniteit zijn nog ephemere. Ook BUCHNER heeft dat op het Congres te Budapest ervaren, waar ROUX mededeelde, dat het experiment het bewijs had geleverd, dat de antitoxinen volstrekt niet zoo streng specifiek werken, als BUCHNER en anderen hadden gemeend.

Utrecht, 24 Maart 1895.

C. H. H. SPRONCK.